

Møte for lukkede dører, Stortinget 15. april 1937

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 15. april kl. 12.00

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter (innst. S. D.).
2. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om bemyndigelse for utenriksdepartementet til å fremlegge forslag til overenskomst med Storbritannia angående fisket i Nordishavet (innst. S. C.).
3. Referat.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at dette møte holdes for lukkede døre, og anser det for bifalt. Videre foreslår presidenten at regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt videre utenriksråden, byråsjef Skjylstad og, efter anmodning fra Handelsdepartementets sjef, byråsjef Salvesen og ekspedisjonssjef Sellæg, gis adgang til møtet. Også det ansees som bifalt.

Sak nr. 1.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter (innst. S. D.).

Saken i dens almindelighet undergaves debatt.

Vegheim (komiteens ordfører): Jeg skal få lov til å fremkomme med noen supplerende bemerkninger til denne innstilling. Foruten de her nevnte overenskomster er det blitt avsluttet en overenskomst med Spania. Den blev behandlet som særskilt sak i et hemmelig møte her i Stortinget 1 juni ifjor. For en rekke av de andre overenskomster som står nevnt, har utenriksministeren tidligere redegjort her i Stortinget, således for overenskomstene mellom Danmark, Frankrike, Polen, Uruguay m.fl.

Blandt de overenskomster som antagelig Stortinget kjenner mindre til, er en protokoll angående ordningen av visse spørsmål i forbindelse med overføringer av kapitalfordringer mellom Norge og Tyskland av 2 mars 1936. Da jeg antar at der kan være representanter som har interesse av å høre litt nærmere om innholdet av den protokoll, skal jeg få lov til å referere et par avsnitt. Det heter blandt annet i denne:

"Den Kgl. Norske Regjering er villig til å sørge for ophevelse av de sperreforføininger som i Norge er truffet mot tyske tilgodehavender, opstått ved dividendeutlodninger i forbindelse med Centralbanken for Norges likvidasjon, eller eventuelt mot andre tyske tilgodehavender av

kapitalanbringelser. Forøvrig vil den ikke benytte den nugjeldende tyske valutaloggivning som foranledning til ved videre sperreforføininger i henhold til den norske lov om betalingsutjevning av 31 mai 1935 å innskrenke tyske kreditorers rett til fri forføining over disse eller andre tilgodehavender som er opstått eller måtte opstå av kapitalanbringelser i Norge."

Den tyske regjering erklærer sig på sin side villig til "å foranledige at de tyske tilgodehavender som er rammet av de hittil gjeldende sperreforføininger, ikke vil bli krevet i fri valuta fra Norge. Dette gjelder også de restdividender av Centralbanken for Norges likvidasjon som ved avslutningen av denne overenskomst ennå ikke måtte være underkastet sperring. Den Tyske Regjering er enig i at disse tilgodehavender, efter fradrag av de beløp som medgår til gjennomførelse av efterfølgende punkt 3), blir anvendt til kjøp av norske varer efter dens valg utenfor den bestående vareclearing."

Det nevnte punkt går da i korthet ut på at den tyske regjering og den norske regjering godkjenner den avtale som Deutsche Verrechnungskasse og Norges Bank allerede foreløbig har truffet om avregning av visse norske tilgodehavender i Tyskland. Ifølge denne avtale skal da en del norske fordringer eller tilgodehavender i Tyskland tillates avregnet. Så følger en fortegnelse over hvilke fordringer dette er, samt hvilke beløp de omfatter.

Videre skal jeg få lov til å berøre overenskomsten med Sverige av 15 mai 1936 om eksport av fersk lange til dette land. Denne overenskomst går i korthet ut på:

"Den svenske regjering påtar sig, uten hensyn til de i Sverige gjeldende bestemmelser angående innførselen av fersk lange for tilberedning av spil-lange, å tillate innførsel fra Norge av sådan lange med et kvantum av 300 tonn for tiden inntil den 1 mars 1937, hvilken innførsel skal finne sted i den tid av året da det hovedsakelige fiske av lange i Norge pågår (15 mai - 15 august). - Den svenske regjering erklærer sig villig til å medvirke til at ovennevnte kvantum lange avsettes i Sverige i nevnte øiemed til en under hensyntagen til markedets stilling i Sverige og Norge rimelig pris."

Endelig skal jeg få lov til å referere et ganske kort avsnitt fra den specialavtale som blev truffet mellem Norge og Italia 23. desember ifjor, som lyder:

"Den norske Regjering og den italienske Regjering er blitt enige om følgende bestemmelser:

1. Det Bergenske Dampskibsselskap, Bergen, avslutter med Cantieri Riuniti dell'Adriatico de Trieste en kontrakt om bygging av et passasjerskib. Betalingen til verftet for skibet skal for 40 pct.s vedkommende finne sted i fri valuta og for 60 pct.s vedkommende i italienske lire.

2. Den italienske Regjering samtykker i en ekstraordinær innførsel fra Norge til Italia av 7 100 tonn tørrfisk.

3. Innførselen av denne vare skal finne sted i løpet av tidsrummet januar - april 1937. Det er imidlertid enighet

om at 2 000 tonn skal kunne innføres i løpet av tidsrummet mai - september 1937.

4. Det er enighet om at av den samlede mengde tørrfisk skal 6 000 tonn gå til den almindelige handel, og 1 100 tonn til industrielt bruk for senere bearbeidelse.

5. Det er likeledes enighet om at tilladelsen til innførsel av den ovennevnte mengde tørrfisk ikke på noen måte skal berøre den fremtidige tilståelse av den ordinære tørrfiskkontingent."

Dette er de viktigste avsnitt i disse overenskomster. Hvad de øvrige angår, har - som jeg allerede har nevnt - utenriksministeren tidligere redegjort for hovedinnholdet av dem.

Anderssen-Rysst: Jeg vil få lov til å si et par ord om de noter som omtales i innstillingen og som er vekslet mellom Sverige og Norge i anledning av eksporten av fersk lange. Denne noteveksling har sin forhistorie, og det spørsmål som notevekslingen knytter sig til, har ved gjentagne leiligheter tidligere vært omtalt her i Stortinget. Vi fikk i 1933 efter forutgående forhandlinger en avtale til betryggelse av eksporten til Sverige av fersk lange. Denne gikk ut på at vi skulde ha adgang til å dekke på det svenske marked ca. 40 pct. av forbruket der, av behovet der borte, mot at vi på vår side gav svenske fiskere innrømmelser når det gjaldt deres forhold på Sørlandskysten. Det gjaldt innrømmelser som knyttet sig særlig til svenske reke- og makrellfiskere. Det viste sig imidlertid efterhvert at den avtale som blev sluttet - det var hvad man kaller en bona-fide-avtale - ikke blev holdt fra svensk side, når det gjaldt de forutsetninger som de norske innrømmelser bygget på, forutsetningene angående importen av lange til det svenske marked. Det viste sig at eksporten fra vår side gikk suksessivt nedover, og vi hadde større og større vanskeligheter for å få respektert avtalen i vår interesse. Til slutt var vi kommet ned på en eksport av 150 tonn, mens det normale efter avtalens forutsetninger skulde være 800, kanskje op i 1 200 tonn. Det var almindelig misnøie blandt fiskerne som driver eggjarfiske, som det heter, med den måte som denne avtale blev praktisert på fra svensk side, og forholdet blev også i sin tid tatt op i Stortinget her som en interpellasjon. Resultatet av de overveielser som man førte i forbindelse dermed, blev at spørsmålet blev tatt op i den såkalte nabolandsnevnd som her hadde et område for praktisk virksomhet; man mente det skulde være nyttig at nabolandsnevnden tok saken op, og det blev da, visstnok efter arbeide fra nabolandsnevnden, optatt nye direkte forhandlinger om dette spørsmål mellem Norge og Sverige. Disse fant sted i Stockholm ifjor.

Det er resultatet av disse nye forhandlinger, som kom istand på grunn av en utpreget og almindelig norsk misnøie med disse forhold, som foreligger i form av den noteveksling som er under behandling her i Stortinget i dag. Jeg må si at resultatet av disse forhandlinger efter mitt skjønn er meget

nedslående. For det første blir altså det kvantum som vi kan eksportere til Sverige av fersk lange, nu satt til 300 tonn. Det var vel ingen som tenkte at resultatet av forhandlingene skulde bli at vi måtte så langt ned, all den stund vår forhandlingsmessige stilling vis à vis Sverige her måtte antas å være ganske gunstig. Dessuten er der bestemmelser i notevekslingen som jeg har vanskelig for å forstå hvordan man vil praktisere, når det gjelder dette maksimalkvantum som altså er på 300 tonn. Ordføreren refererte punkt B i avtalen. Jeg har teksten bare på svensk, og der står det:

"Svenska regjeringen förklarar sig beredd att medverka till att förenämnda myckenhet långa finner avsättning i Sverige för sagda ändamål till ett med hänsyn till marknadsläget i Sverige och Norge skäligt "- rimelig - "pris."

Altså her skal prisen fastsettes under hensyn til markedsforholdene i Sverige og i Norge. Og vurderingen skal altså gå ut fra at det skal være en rimelig pris, står det. Javel. Men det kan være grunn til å spørre: Hvordan skal så denne prisbestemmelse utformes? Hvem skal utforme den? Det skal tas hensyn til markedsforholdene i Sverige på den ene side og til markedsforholdene i Norge på den annen. Hvilken institusjon skal, når uoverensstemmelser foreligger, fastsette prisen? Jeg er bekjent med at de norske fiskere har gjort henvendelser til vedkommende organisasjoner i Sverige for å kunne få opnevnt representanter som kunde drøfte dette spørsmål og komme til en forståelse med hensyn til prisen. Men såvidt jeg vet - det er mulig at jeg ikke er helt ut underrettet - er den anmodning fra norsk side blitt avslått, og også på dette punkt ser således våre fiskere, efter hvad jeg tror å vite, med bekymring på situasjonen idag. Det skulde glede mig om den ærede statsråd hadde opplysninger på dette punkt som kunde være av mer gledelig art enn det jeg har bragt i erfaring. Nu, forholdet er altså omhandlet i disse forhandlinger, og notevekslingen er godtatt fra norsk side. Når fiskernes organisasjon i sin tid på anmodning av fiskeridirektoratet - jeg bemerker at fiskeridirektøren var vår forhandler i Sverige - gav uttrykk for at den ikke vilde motsette sig avtalen, var det visstnok - efter hvad det er mig meddelt - under forutsetning av at det allerede i år skulde optas nye forhandlinger om dette spørsmål. Jeg skal ikke nærmere gå inn på saken. Jeg har villet gi uttrykk for at resultatet efter mitt skjønn er meget nedslående, og jeg er bange for at man ikke kommer til noen ordning av dette spørsmål, men at man stadig vil ha med en misnøie å gjøre som må føre til nye drøftelser, ut fra den opfatning at de norske interesser her ikke er tilgodesett på den måte som vi har berettiget krav på.

Colbjørnsen: Det var i anledning av vår handelsforbindelse med Sverige og Danmark og våre overenskomster med disse land at jeg gjerne vilde få anledning til å si noen ord. Det forekommer mig at resultatene både av de avtaler vi har hatt tidligere, og også disse nu sist avsluttede, for Norges vedkommende er mer enn magre, og det har

alltid forbauset mig at det virkelig ikke skal være mulig å få noe mer tilfredsstillende avtaler med disse to land. Forholdet er jo at overfor Sverige og Danmark står vi i handelspolitisk henseende overordentlig sterkt, og hvis vi bare utnytter det forhandlingsvåben vi har der, må det kunne opnåes ganske anderledes resultater enn dem som er opnådd i de senere år. Og det våben vi har, er selvfølgelig vår veldige import fra disse land, den store overskuddsimport vi har såvel fra Sverige som fra Danmark. Forholdet er jo nokså godt kjent. Jeg skal bare gjenta tallene fra ifjor. Da importerte vi fra Danmark for 50 millioner kroner, mens vi eksporterte til Danmark for 30 millioner kroner. Jeg har her benyttet henholdsvis innkjøpsland og salgsland, ikke produksjonsland og forbruksland. For Sveriges vedkommende var forholdet det at vi importerte for 111 millioner kroner, og vi eksporterte for ikke fullt 58 millioner kroner. Altså har vi i dette år hatt en negativ handelsbalanse overfor disse land på ca. 20 millioner kroner for Danmarks vedkommende og 50-60 millioner kroner for Sveriges vedkommende, og selv om det for Danmarks vedkommende nu er litt bedre enn det var tidligere, så er det for Sverige heller blitt verre enn tidligere.

Hvorfor skal vi ha dette efter min mening helt unormale forhold i utvekslingen av varer mellom Norge og disse to land? Man vil naturligvis med en gang si som innvending: Det skyldes vår veldige import av skib fra disse land. Javel, la det være skib eller hvad det være vil. Min mening om skibsimporten er selvfølgelig den at vi må forsøke å få den ned og erstatte en betydelig del av den med innenlandsk, norsk skibsproduksjon. Men så lenge denne kolossale skibsimport fra disse to land fortsetter - og den fortsetter også i år og til neste år, det vil antagelig bli importert skib fra disse land for 50-60 millioner kroner, ja kanskje for op til 70 millioner kroner i hvert av disse to år, i år og neste år - så lenge den fortsetter, må vi da alvorlig forsøke å få virkelig valuta igjen for den. Det forekommer mig at hvis man virkelig førte disse forhandlinger på en mer energisk måte, og jeg kan gjerne også si på en mer moderne måte, slik som forhandlinger føres fra andre makters side under de nuværende forhold, så måtte det da være en smal sak å opnå en meget betydelig tilleggs eksport til begge disse to land av nær sagt hvilke som helst varer. Vi måtte kunne tvinge igjennem en økning av vår eksport til Sverige på iallfall 15-20 millioner kroner årlig, og en tilleggs eksport til Danmark på bortimot 10 millioner kroner årlig. Jeg kan ikke skjønne at det skulde være noen stor vanskelighet forbundet med det. Men da må naturligvis våre forhandlere få forhandlingsvåben, de må ha noe å møte frem med, og danskenes og svenskenes forhandlere må forstå at det er alvor fra norsk side, dette at vi virkelig forlanger litt valuta igjen for den veldige tjeneste vi gjør disse land ved å underholde tusener, for ikke å si ti tusener av arbeidere i disse land gjennom vår skibsimport og import av andre varer, mens vi lar tusener av våre egne arbeidere gå ledige her hjemme. Det er i virkeligheten et kolossalt offer som vi gjør, og vi må få litt igjen for det. Ikke bare slike bagatellmessige ting som dette med langten og den slags - jeg anser det for å være bagateller, og det dreier sig jo om meget små beløp - men

på virkelig store poster, når det gjelder norske eksportvarer, skulde det utvilsomt være anledning til å tvinge igjennom en sterk økning av eksporten til disse to land. Jeg skal ikke komme inn på saken i detaljer, og det er ikke så heller at jeg er tilhenger av noe absolutt balanseringsprinsipp i samhandelen med disse to land, men litt rimelighet må det være. Når det er så at vi eksporterer til et land bare halvparten av hvad det eksporterer til oss, og man så til og med skal ha slik trouble på kjøpet med visse varer, f.eks. fiskevarer, synes jeg det går litt for vidt.

Når det gjelder det press som kan utøves, de direktiver som kan bli gitt forhandlerne, er det naturligvis mange måter å gå frem på. Jeg vil si - hvad jeg også har skrevet offentlig, men hvad det vel ikke går an å si offentlig i denne forsamling, derfor har jeg valgt å si det her idag - at man bør si til Danmark at hvis det ikke sørges for at Danmark tar fra Norge for 8-10 millioner kroner mer enn før, må vi ta under overveielse å innføre clearing med Danmark. Det er sannsynlig at hvis vi får clearing med Danmark, vil skibsimporten og muligens annen import fra Danmark til Norge gå noe ned, men jeg tror også følgen vil bli at vår eksport til Danmark vil sprette op automatisk med ganske mange millioner kroner. Det er full formell anledning og juridisk anledning til å innføre clearing selv uten å spørre danskene, på grunn av den lov som vi har, som gir Regjeringen bemyndigelse til det overfor de land hvor det er betalingsvanskeligheter, og det er det i høieste grad med Danmark, som har innført fullstendig betalingsssperring gjennom valutacentralen.

Jeg vil også gjerne ha sagt til slutt at det forekommer mig at man tar litt for høitidelig - iallfall gjorde man det i tidligere år, jeg vet ikke akkurat hvordan det har vært i de siste par år - alle disse protester som kommer fra alle de forskjellige land, også våre naboland, når det gjelder de samfundsmessige bestrebelser for å reise ny industri i Norge. Disse to land og hvilkesomhelst andre land kommer sandelig ikke og spør oss i Norge om de må få tilladelse til å støtte den og den industri, til å utvikle den og den nye produksjon i sitt eget hjemland. Det gjøres ikke. Derfor skal vi også ta det ganske rolig når vi får disse protester, når vi får disse forespørsler, spesielt fra et land som Danmark, som jo har gått til en sterk reisning av en hel rekke forskjellige hjemlige industrier nu i de senere år under dekke av de beskyttelsesforanstaltninger, spesielt valutacentralen, som man har hatt i Danmark. Vi må ikke la oss binde i våre bestrebelser for å utvikle den hjemlige industri, og spesielt må vi ikke gjøre det på grunn av trusler fra de lands side hvor det ikke er noensomhelst fare tilstede for at det er noen realitet i disse trusler. Kommer vi først til realitetsforhandlinger med Danmark og Sverige, og de skjønner at det er alvor fra Norges side, vil resultatet meget hurtig bli at vi der kan sikre oss en efter min mening meget stor tilleggs eksport til disse land, så vi kan sette 2- 3-4, kanskje 5 tusen mann i arbeide her hjemme med å produsere industrivarer og andre varer for disse markeder, og derved opnå en viss utjevning av den helt unormale handelsbalanse vi nu har overfor disse to land.

Statsråd Koht: Det er sant som hr. Anderssen-Rysst sa, at dei forhandlingane som vart førde med Sverige i fjor vår um langeutførsla frå Noreg dit, ikkje hadde noko svært godt resultat. Etter forhandlingsresultatet kom til meg, hadde både eg og handelsministeren mykje i tankane um vi i det heile skulde godtaka resultatet, godtaka den avtalen som forhandlarane våre i Stockholm hadde gått med på. Når vi gjorde det, var det for di sjølve dei interesserte partane i Noreg rådde sterkt til å taka det som vi hadde fått; då meinte vi i Regjeringa, i Utanriksdepartementet og i Handelsdepartementet, at vi kunde slå oss til tols med det. Den avtalen som vart gjort no i 1936, er, plent på same måten som avtalen frå 1933, ein bona fide-avtale, det har hr. Anderssen-Rysst rett i, og det spørst då mykje um den måten som avtalen blir praktisert på. Til meg i det minste har det ikkje kome klage frå norsk side over praktiseringa. Spørsmålet um prisavtalen, um korleis prisen skulde bli sett, har det heller ikkje kome noko slag klagor over eller krav um til meg, so eg kann ikkje uttala noko um det. Og ikkje veit eg at det var ei fyresetning for avtalen i fjor at vi skulde ha nye forhandlingar i år. Vi skal elles, når vi talar um denne saka, ikkje sjå burt frå den ting, som eg har greitt ut um for Stortinget fyrr, at her er visse vanskar på svensk side, det er indre svenske vanskar i dette spørsmålet, ting som gjer at vi godt kan skyna det svenske standpunktet. Det er dei båhuslenske fiskarane som har kome i ei vanskeleg stilling av mange grunnar - vilkår på verdsmarknaden, vilkår for deira eige utførsel. Det er ikkje berre kapitalinteressor her på svensk side; tvert um, det er reine fiskarinteressor som står mot norske fiskarinteressor, so vi skal kunna skyna dette, og ikkje her berre setja upp dei norske interessone som grunnlag.

Hr. Colbjørnsen tala um tilhøvet vårt reint ålment til Danmark og Sverige, til baa desse landa, og etter det han sa, skulde det vera ei smal sak for utanriksstyringa her å nå fram til mykje betre handelstilhøve enn dei vi no har. Eg trur nok at han kanskje har noko for lettvinde tankar um korleis det kan gå for seg i slike spørsmål. Eg er ikkje so viss på at han, um det so var han sjølv som skulde forhandla, vilde finne at det var so smal ei sak å få alle ting til. Men det er klårt at all norsk utanriksstyring må ha desse spørsmåla for augo og må syrgja for, alt det ho kann, å stø den norske utførsla, so ho kann auka, og so det ikkje blir eit altfor stort mishøve i handelen her. For min part tok eg upp dette spørsmålet straks i dei aller fyrste månadene etter eg hadde vorte utanriksminister, eg tok det upp personleg med den danske utanriksministeren, og vi har gjenom desse åra, 1935 og 1936, fått avtalar som, den eine etter den andre, er betre enn dei vi hadde fyrr, som gjev Noreg ei større utførsel til Danmark og lettar utførsla vår der på mange måtar. Men vi må då alle kunna vera klåre over den ting, at vi ikkje med eitt einaste slag kan leggja um slikt eit gamalt handelstilhøve. Det går ikkje, det. Her er mange interessor på baa sidone som må vega.

Hr. Colbjørnsen nemnde sjølv ein ting som her spelar ei hovudrolle, det er den store innførsla av skip til Noreg både frå Danmark og frå Sverige. Eg kann ikkje skyna at denne skipsinnførsla frå Danmark og Sverige kann bli retta på nokon

annan måte enn med det at vi fremjar skipsbyggjinga her i Noreg. So lenge vi ikkje reiser dei skipsvervane som kan byggja slike skutor her hos oss, kann vi ikkje venta anna enn at skipsreidarane våre skal kjøpa utanlands, og då kann dei for so vidt like so gjerne gå til Danmark og Sverige som til Tyskland. Men i alle tilfelle er då det det gjeld, fyrst og fremst eit arbeid - får eg lov å segja det so - på den indre front. Det er vår eigen produksjon som vi må hjelpa fram. Det var gledeleg å høyra at hr. Colbjørnsen tok avstand frå den tanken som ofte har vore uppe, og som mange meinte han var ein forsvarar for, at ein skulde få ei jamvekt i handelen med kvart einaste land. Noreg er eit innførselsland, vi har ei innførsel som er mykje større enn utførsla vår, og eg trur ikkje at det er noko som vi kann eller bør gjera eit skifte i, for di vi har inntekter på andre måtar og til å skaffa oss denne innførsla, som er nyttig for vår eigen produksjon. Men det som må vera hovudfyremålet med umsyn til innførsla vår, er just dette etter kvart å få lagt ho um, slik at ho på alle måtar hjelper vår eigen produksjon. Det er det som vi må arbeida mot. Men det er eit arbeid fyrst og fremst her heime, ikkje med avtalar med andre land, ikkje med å slå i bordet til dei andre landa og koma med trugsmål. Eg trur ikkje det er den rette vegen å gå i slikt eit spursmål som dette.

Hambro (komiteens formann): Jeg bad om ordet for likesom utenriksministeren å understreke hvad hr. Colbjørnsen nettopp uttalte om spørsmålet om paritetsutveksling av varer. Det gleder mig at også han tok avstand fra den tanke som vi stadig ser lansert. Det er gitt at for Norge er det en livsoppgave å bekjempe den forestilling som kommer til uttrykk ikke minst i visse stormakters politikk likeoverfor oss, at vi skal være nødt til å kjøpe like meget fra dem som vi selger til dem. Vår hele utførselspolitikk dikterer eksport av masseartikler til land hvorfra vi importerer forholdsvis lite, mens vi til gjengjeld har en meget stor import fra land, til hvilke vi ikke har en så stor utførsel, og jeg er enig med utenriksministeren i at slik må det naturnødvendig alltid være. Men jeg har gjentatte ganger her gitt uttrykk for den opfatning, som også kom frem hos hr. Colbjørnsen, at vi ikke fra Danmark og Sverige under praktiske, økonomiske og andre forhandlinger blir møtt på en måte som for oss er fullt tilfredsstillende. Jeg er klar over det riktige i hvad der blev anført av den ærede utenriksminister; men der er ingen grunn for oss til uten videre å akseptere kunstige skranker som blir stillet fra dansk og svensk side. Hverken når det gjelder handelssamkvem med oss eller når det gjelder trafikksamkvem eller forskjellige andre arter av samkvem med oss, møtes vi offisielt med den elskverdighet som de mange offentlige taler av og til kunde gi grunn til å formode skulde komme til uttrykk. Jeg er fornøiet med at utenriksministeren uttalte at det alltid må være en tanke for norsk utenriksstyre å passe på her. Og jeg håper at man vil gå videre fremover på den vei som utenriksministeren her har markert. Jeg tror at vår noe troskyldige, overstrømmende elskverdighet i nordisk henseende ikke alltid gagnar oss under forhandlinger med de meget drevne og

realpolitisk innstilte svenske og danske høie funksjonærer og diplomater som varetar sine lands interesser.

Anderssen-Rysst: Den ærede representant Colbjørnsen sa at dette spørsmål om langeutførselen som jeg hadde omtalt i anledning av den noteveksling som ligger på bordet her idag, betraktet han som den rene bagatell, og det kan jeg forsåvidt være enig med ham i. Det er ikke noe stort spørsmål i og for sig, men for de fiskere det her gjelder, er det et overmåte viktig spørsmål. Det eggjarefiske som det her gjelder, er nemlig et gammelt fiske, og det er et nødvendig ledd i disse fiskeres driftsplan. Det gjelder her fiskere som driver sin næring på en så dyktig måte at det anerkjennes alment her i landet, og når de ser det som nu er skjedd som en ulykke for sig, er det nødvendig å sette fingeren på forholdet også her i Stortinget.

Men jeg ser ikke dette bare som et enkelt fiskerispørsmål. Jeg har ved tidligere anledninger her i Stortinget fremholdt at jeg ser det under et videre perspektiv, som en vurdering av handelsforholdet mellom Sverige og Norge, og for den saks skyld også mellom Danmark og Norge, som hr. Colbjørnsen var inne på. Jeg mener det er grunn til å hevde de norske eksport- og næringsinteresser sterkere enn det undertiden gjøres, og jeg har fremholdt gjentatte ganger her i Stortinget, at når jeg for mitt vedkommende gikk såvidt sterkt inn for den såkalte nabolandsnevnd, mente jeg at vi derigjennem hadde et organ for hevdelse av våre interesser, slik at handelsbalansen etterhvert kanskje kunde bli gunstigere for Norge enn den er, i forholdet til disse land. Den ærede utenriksminister uttalte at vi måtte jo også forstå de svenske fiskeres stilling, og at den svenske regjering tok vare på sine fiskeres interesser. Det er jeg fullt klar over at den gjør, og vi ser at den gjør det med stor dyktighet også; men vi skal heller ikke glemme at de svenske fiskere har fått sine innrømmelser av oss på dette punkt, de har fått sine innrømmelser på Sørlandskysten, og det er meget betydelige innrømmelser. Men den innrømmelse vi skulde ha, er efterhånden redusert, og efter min mening utilbørlig redusert, i den avtale som foreligger. Jeg forstod den ærede utenriksminister at han var opmerksom på at dette ikke var noen gunstig avtale. Jeg tror, som sagt, ikke det er noen løsning, det som foreligger her. Når våre fiskere har akseptert resultatet, som den ærede utenriksminister gav uttrykk for, ja - så er det et vidnesbyrd om hvor smålatne de efterhånden er blitt, og hvor små forventninger de stiller overfor de, som stiller med disse ting. De er ikke vant til overraskelser i vår handelspolitikk når det gjelder hensynet til dem, og de resonnerer som så - på den livsbasis de er - at en fugl i hånden allikevel er bedre enn ti på taket. Men det er sikkert at det var en forutsetning for deres vedtagelse av avtalen - det er sagt mig fra et slikt hold at jeg ikke kan ha grunn til å tvile på det - at der skulde optas nye forhandlinger, idet man ikke anså dette som en ordning som kunde beholdes i fremtiden. Og jeg tviler heller ikke på at den ærede utenriksminister vil stifte nærmere bekjentskap med den opfatning.

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets meddelelse om overenskomster, inngått med fremmede makter, som hemmelig sak, vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om bemyndigelse for utenriksdepartementet til å fremlegge forslag til overenskomst med Storbritannia angående fisket i Nordishavet (innst. S. C.).

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementet bemyndiges til, i forhandlinger med Storbritannia om fiskerispørsmål utenfor Nord-Norges kyst, å fremlegge forslag i det vesentlige overensstemmende med det utkast som er gjengitt i dok. B. - 1937.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg finner ingen grunn til å opta en lang debatt om innstillingen. Jeg kan henwise til den reservasjon som jeg med tilslutning av hr. Anderssen-Rysst der har tatt. Jeg er av den mening at det konvensjonsutkast som nu skal oversendes Storbritannia, er lite formålstjenlig. Så ønskelig det selvfølgelig vilde være fra norsk side om man kunde opnå den fredning som der tilsiktes, så vet vi alle at dette dessverre ikke er noe ensidig norsk spørsmål, men at det er et spørsmål som i like høi grad - ja, jeg kan vel i denne forbindelse si i langt høiere grad - interesserer de andre store fiskende Nordsjø-makter. Og forslaget, som det forligger i konvensjonsutkastet, vet vi på forhånd har liten utsikt til, eller jeg tror jeg kan si ingen utsikt til å bli godtatt av disse makter. Det jeg frykter for, er at forslaget ikke alene ikke vil bli godtatt, men at det vil bidra til å bringe oss fjernere fra hverandre, og det synes jeg er trist i denne sak. Men kan nemlig ikke vente at England og Tyskland skal kunne gi avkall på trålfisket på disse banker, hvor det største og beste trålfiske foregår, og det nettop på den tid da dette fiske foregår. Det vil med rette kunne sies at dette er et høist ensidig forslag fra norsk side, idet Norge ingensomhelst trålintresser har, og der gjøres ingensomhelst innskrenkning i Norges rett til på denne tid gjennom sine fiskemetoder å utnytte disse banker. Derfor kan jeg ikke stemme for at dette konvensjonsforslag oversendes som et forslag fra norsk side.

Jeg vil understreke - og det har jeg gjort gjentatte ganger uten å få noen tilslutning for min opfatning i dette spørsmål - at man likefrem skulde ha søkt forhandlinger med England om forholdet på de store banker, og under disse fremkommet med de forslag som man fant var rimelige, og fått dem diskutert i håb om å nå til en ordning. Og jeg vilde at denne diskusjon, disse forhandlinger, skulde ha vært tosidige

mellem Norge og Storbritannia alene, i det håb at vi derigjennem kanskje kunde nå til en ordning som da, hvis disse to makter var blitt enige, vilde kunne dra Tyskland og Frankrike med. Nu er forholdet at England har oversendt disse land et forslag som vi for vår part ikke kjenner noe nærmere til, og dette forslag er sendt Norge samtidig med at det er sendt Frankrike og Tyskland. Det vil utvilsomt medføre at selv om ikke den norske regjering nu sender vårt forslag over til Tyskland og Frankrike - hvad jeg vilde finne nærliggende - så vil England gjøre det. Og da forslaget jo ikke på noensomhelst måte kan tenkes å ville vinne tilslutning på tysk eller fransk side, vil det tvertimot bringe disse land op i en samlet front mot oss. Hvis disse makter skal treffe et valg mellom det engelske forslag som er sendt Norge, og det norske forslag som nu sendes England, kan man være ganske sikker på at de vil foretrekke det engelske forslag. Resultatet vil da bli at vi på forhånd så å si har oparbeidet en samlet front mot oss i dette spørsmål. Jeg vilde, som sagt, at vi nettop på det grunnlag som er fremkommet fra britisk side nu, hvor lite tilfredsstillende det britiske forslag enn måtte være, skulde si at vi nu gjerne vil forhandle om disse spørsmål. Det sies, og naturligvis med en viss rett, at vi nu må fremme dette forslag, fordi utenriksministeren har lovet å fremkomme med et positivt forslag. Javel, men vi får da virkelig overveie litt hvad slags forslag vi skal fremkomme med. Og selv om utenriksministeren har lovet dette - så kan jeg ikke forstå, så lang tid som der er gått, og efterat der er fremkommet et eget britisk forslag, at ikke situasjonen idag ligger slik an at det vil være meget naturlig og rimelig at Norge forlater denne forslagsvei, og går til direkte forhandlinger. Jeg behøver ikke si mere. Jeg for min del kan få uttrykk for min opfatning ved å stemme mot den foreliggende innstilling.

Statsråd Koht: Får eg kanskje lov aller fyrst å peika på ei misprenting som er rett grov, i tilrådinga frå utanriksnemnda. Det er i det vedlegget, P.M. frå professor Castberg. Der står det aller sist i næst siste setning, etter det som her er prenta: "Jeg nevner dette, som utkastets forfattere sikkert er fullt fortrolig med, for at det skal virke som et argument mot en overenskomst av denne art." Det har falle ut ei "ikke". Det skal stå: "Jeg nevner ikke dette, som utkastets forfattere" o.s.b. Meininga har ved den misprentinga vorte heilt den motsette av det ho skulde vera.

Det er ikkje tanken min, likso lite som det var tanken hos hr. Mowinckel, å taka upp eit langt ordskifte um denne saka, men litegrand er det vel kanskje turvande å få sagt. Mindretalet i utanriksnemnda har ikkje forma ut nokon serskild konklusjon, men den skilnaden som ligg fyre, er vel den at fleirtalet meiner, at det norske tilbodet, det norske framlegget i konvensjons form, skal koma fram til Storbritannia som eit sjølvstendig norsk tilbod, men mindretalet meiner at ein skal gå ut frå det britiske framlegget, og i tilfelle gjera sine innkast mot det. Eg må då berre minna um det som står i tilrådinga frå utanriksnemnda, korleis alt dette har gått for seg sidan hausten 1935, korleis den britiske regjeringa frå fyrsten har lova å koma med eit framlegg som skulde slå fast

ein varig skipnad millom trålfiskarane og linefiskarane i havet utanfor dei norske strendene, og korleis den britiske regjeringa sidan melde frå at ho ikkje hadde kunna få dette framlegget i stand, men etter ei tid bad den norske utanriksminister um han vilde koma med eit framlegg. Eg har heile tida halde den britiske sendemannen i Oslo i kunnskap um gangen i arbeidet med det norske framlegget, so han veit at det er hendingar eller vilkår som låg utanfor mi makt, som har hindra at dette framlegget kunde bli sendt han fyrr, at det var den lange dryftinga i andre instansar i fjor vår som gjorde at eg ikkje kunde få lagt saka fram for Stortinget i fjor fyrr det slutta. Han visste at straks Stortinget kom saman i år, i januar, sende eg framlegget over hit, og eg hadde lova han at so fort Stortinget hadde dryft spursmålet, skulde han få framlegget vårt. Men eg kann ikkje skyna at det at det tok tid i Stortinget skal gjeva oss nokon grunn til å lata vera å leggja fram vårt framlegg, sjølvstendig, fritt utarbeidt, slik som vi meiner det frå norsk synspunkt bør vera. Eg har difor heller ikkje sendt fram til Stortinget det britiske framlegget, og eg har ikkje sjølv heller offisielt teke stilling til det. Når den britiske sendemannen har spurt meg, har eg sagt: nei, eg har ikkje teke standpunkt til det, det norske framlegget ligg hjå Stortinget, og eg ventar på det og skal so senda det fram. Eg trur for min part at um vi skulde byggja på det britiske framlegget, vilde vi koma til å stå i ei mindre god stilling i internasjonale forhandlingar som måtte fylgja, med dette grunnlaget. Det britiske framlegget er, etter mitt skyn, ikkje noko grunnlag som vi kann byggja på. Skulde vi gå ut ifra det, vilde eg for min part vera nøydd til å segja at dette kann vi i det heile ikkje bruka til grunnlag. Eg kann då for so vidt nemna her for Stortinget den ting, som er eit utgangspunkt for det britiske framlegget, at vi skal gjeva upp den fiskegrensa som vi sjølv har fastsett for tvo år sidan, og i staden gå tilbake til dei grensone som den britiske regjeringa har ynskt at vi skulde fylgja, det som ein kallar "dei raude linene", og endå innanfor dei. Eg kann ikkje skyna at det vilde vera i samsvar med den politikken som det norske Storting har staka upp i dette spursmålet, um vi skulde kunna byggja på dette grunnlaget som den britiske regjering soleis har vilja by oss.

Det er ikkje berre Storbritannia det her gjeld um, for det skulde vera heilt klårt at vi kann ikkje nå fram på den måten som hr. Mowinckel har tenkt seg, i forhandlingar med Storbritannia åleine. Det er ikkje noko nytt som har kome fram, det at den britiske regjering, samstundes som ho har sendt sitt siste framlegg til oss, har sendt det til Frankrike og Tyskland og. Den britiske regjeringa har alt fyrr vendt seg til Frankrike og Tyskland i same saka. Det gjorde ho alt hausten 1935, då ho sende sin protest til Noreg, eller gjorde sitt undanhald i Noreg mot den norske fiskegrenseresolusjonen. Då sende ho dette til Frankrike og Tyskland. Eg kann ikkje segja det for visst, for eg har ikkje set aktstykkka, um det var med oppmoding til desse statane um å protestera samstundes. Det førde i det minste til at Tyskland melde seg med ein gong og protesterte, og eg veit at spursmålet vart dryft hjå dei franske styresmaktene, men dei let vera å protestera, dei var ikkje samde i det engelske standpunktet. Dette skulde vel

samstundes tyda på at det slett ikkje var so visst dette at vi skulde få ein sams stormaktfront mot oss um vi heldt fast på det norske standpunktet i denne saka. Frankrike har i det minste fyrr vist at det har havt andre synsmåtar. Frankrike har i det heile reint prinsipielt i eldre politikk, der det var tale um sjøgrensor, halde uppe ein annan synsmåte enn England.

Når det so gjeld dette norske framlegget, kann eg for min part ikkje skyna at det kann vera rett å argumentera mot det på det grunnlaget at vi kann ikkje venta at Storbritannia vil taka imot det. Skulde ein i desse forhandlingane argumentera på den måten, so måtte vi kunna snu det um og segja at då skulde ikkje England heller ha kome til oss med sitt siste framlegg, som den britiske regjeringa måtte vita at vi ikkje kunde gå med på etter alt det vi har sagt og gjort her fyrr. Det norske framlegget, slik det ligg fyre for utanriksnemnda og for Stortinget, tek ikkje upp - beinveges i det minste ikkje - spursmålet om fiskegrensa, det rører ikkje ved det spursmålet, men går ut frå at avtalen skal gjelda for fiske ute på det opne havet, og det byggjer framlegget på vektige praktiske omsyn, og praktiske omsyn som skulde ha vekt for andre statar, andre regjeringar og. Desse omsyna er, at det gjeld um å halda torskemengdene i havet uppe og verna dei mot rovfiske. Dessutan inneheld det norske framlegget eit godt tilbod, eit tilbod som vi vel trygt kann segja er ei venleg hand rekt ut til dei andre, det tilbodet at trålfiske skal kunna bli lovleg på eit område der det no er forbod mot trålfiske, for di det er eit område innanfor norsk fiskegrense.

Tanken um freding for visse fiskebankar ute i havet var uppe, etter det eg veit, for fyrste gongen i dryftingane millom Noreg og England i 1924, ein tanke som då vart set fram - i det minste etter det som viser seg av protokollane - av dei norske forhandlarane den gongen, og som for visse område dei britiske forhandlarane gjekk med på å leggja fram framlegg for regjeringa si um. Det gjeld serskilt desse bankane utanfor Vesterålen. Og denne tanken um å freda bankane ute i havet, var ein tanke som den britiske sendemannen på vegner av regjeringa si sjølv kom med hausten 1935. Då dei heldt på å arbeida med denne saka i England melde han frå um at dei frå fyrsten hadde tenkt på å kløyva, skufta ut havet, setja ut frensor i havet for trålfiske og linefiske. Men i november 1935 kom han til meg og sa at vi må koma burt frå dette og taka upp tanken frå 1924 um freding for visse bankar for visse tider av året. Vi har soleis der eit grunnlag for forhandlingar med Storbritannia. Dessutan er det i ein ting samsvar millom den britiske og den norske tanken, det er at vi vil få gjeva lovs kraft for Nordishavet til dei same avtalane - nokonlunde i det minste - som no gjeld for Nordsjø-fisket, avtalar som skal vera til vern for linefiskarane i hopehavet med trålfiskarane. Eg synest at dette framlegget frå norsk side kann høva bra til forhandlingsgrunnlag. Eg trur ikkje at vi på norsk side kjem til å setja det upp som eit ultimatum, men just som eit forhandlingsgrunnlag, for di vi ynskjer forhandling. Men forhandling kann vi vel ikkje godt koma i, ikkje brukande forhandlingar, ikkje forhandlingar som fører fram til nokon ting, utan det finst eit grunnlag. Men det grunnlaget som vi skal leggja fram i desse forhandlingane, må ikkje berre vera

soleis at det byggjer på desse praktiske umsyna, men det får dessutan vera slik at det ikkje gjev upp nokon rett, ikkje gjev upp eit rettsstandpunkt frå norsk side, soleis som den britiske regjeringa krev av oss at vi skal gjera. Eg trur at vi har både ein rett på oss, og ein skylnad mot oss sjølve i dette å koma med slikt eit framlegg frå oss. Eg vil då vona at Stortinget vil gjeva utanriksstyringa den fullmakta som ho har bede um. Det er grunnlaget det her spørst um. Det er ikkje alle dei einskilte ting i paragrafane, men det er den grunntanken som framlegget byggjer på, som eg bed um fullmakt til å bruka til forhandlingsgrunnlag.

Thorvik (komiteens ordfører): Spørsmålet om våre sjøgrenser har vært under behandling i mange og lange år hos oss, til det fikk sitt uttrykk i den kongelige resolusjon av 12 juli 1935. Under disse forhandlinger bl.a. med England - i særlig grad med England - har Norge forsøkt å fremholde fiskeriinteressene som det primære for det norske standpunkt med hensyn til vårt lands territorialgrenser. Under disse forhandlinger har Storbritannia fremholdt flere ganger at fiskeriinteressene kunde imøtekommes også på andre måter. Bl.a. var Storbritannia villig til å drøfte forholdet med fredning av visse fiskefelter ute på det åpne hav, og det var forespeilet at Storbritannia vilde gå med på en sådan fredning. Så lenge Norge er en selvstendig stat, synes jeg derfor at det ikke er noget anmasende av Norge å fremlegge like overfor den annen part, England, sine ønskemål i den retning. Det er på grunnlag av de forespeilinger som er gitt av Storbritannia at dette spørsmål er tatt op, det er ganske sikkert.

Jeg vil gi den sakkyndige komite som blev nedsatt i mars måned ifjor, en kompliment for at den har arbeidet hurtig, og jeg har ikke noget vesentlig å innvende mot realiteten i det forslag som den er fremkommet med. Det er ganske klart at mot disse norske fiskeriinteressene står de utenlandske trålerinteressene; men vi må vel ikke av hensyn til disse utenlandske trålerinteresser avstå fra å gi vårt syn tilkjenne om disse spørsmål. Med hensyn til trålingen og den utvikling som foregår der, uttalte Stortinget sig om dette spørsmål så sent som sommeren 1936, og det er ikke grunn nu til å komme nærmere inn på selve trålerspørsmålet, idet - såvidt jeg forstår - det vil komme op i Stortinget senere i denne sesjon.

I komiteen har også spørsmålet om man ikke kunde utsette fremsettelsen av dette norske forslag på grunn av den internasjonale overenskomst som er vedtatt med hensyn til maskevidde for trål og minstemål for fisk, vært oppe; men ved å gjennomgå den internasjonale overenskomst ser man at denne har omtrent ingenting med det foreliggende spørsmål å skaffe. Jeg vil si at den internasjonale overenskomst om maskevidde for trål, som var slått op i avisene til å være et stort fremskridt på dette område, er opriktig talt for mig en skuffelse, når jeg gjennomgår overenskomsten. Det er riktignok et skridt i den riktige retning, men det er så litet at det har svært liten betydning for de fiskerier som drives oppe på kysten. Jeg beklager at når Handelsdepartementet sender et spørsmål som det der idag er til behandling til uttalelse av de sakkyndige som Handelsdepartementet har som konsulenter, fiskeridirektoratet,

så får man det svar som er gjengitt i dokument B, og som går ut på at fiskeridirektøren og hans medarbeidere nærmest synes å gi uttrykk for at det er nogenlunde bra som det er, det er ikke noget å gjøre ved det hele. Jeg beklager dette, for fiskeridirektøren skulde kjenne forholdene på den kyststrekning det her dreier sig om, og han skulde vite at det er meget prekære spørsmål som her er tatt op til løsning. Vil, som hr. Mowinckel antydet, England ikke gå inn på dette norske spørsmål, så får det så være, vil jeg si for min personlige del; men vi skal vite at håndhevelsen av våre fiskerigrenser, som blev fastsatt ved kongelig resolusjon i juli 1935, er skjedd meget lemfeldig hittil; men skal ikke hele den resolusjon bli en farse, må vi engang innstille oss på å håndheve resolusjonens bestemmelser. Men forinnen dette gjøres, mener jeg at det er et meget klokt skridt at man først fremsetter dette forslag til en ordning, som stort sett imøtekommer det som England gang på gang har fremholdt, at hvis man bare kunde få en liten flekk å fiske på innenfor de fastsatte linjer for trålere, vilde de gå med på fredning av banker utenfor fiskerigrensene. Hvis England nu skulde avvise dette forslag, mener jeg at da har Norge god grunn til å gå til en bestemt håndhevelse av de resolusjonsgrenser som blev fastsatt i 1935. Jeg anbefaler derfor innstillingen vedtatt.

Hambro: Jeg vil gjerne understreke det som utenriksministeren uttalte, at man ved å bifalle komiteens innstilling gir Regjeringen en bemyndigelse til å fremlegge et forslag til drøftelse, vesentlig byggende på grunntanken i det konvensjonsutkast som er trykt for Stortingets medlemmer. Jeg er enig med utenriksministeren i den opfatning at hvis vi skal komme til drøftelse med England i det hele, og der fra engelsk side er fremlagt et forslag som er helt uantagelig for oss, da kan det kun skje derigjennem at vi fremlegger det utkast som fra norsk side gjennom lengere tid har vært stillet i utsikt, og at man så eventuelt gjennom en parallell drøftelse av disse søker å finne frem til en form som muligens kunde være akseptabel. Jeg deler den opfatning at det vil være ønskelig at vi - men det er avhengig av selv formen - ikke umiddelbart trer i forbindelse med Frankrike og Tyskland i denne sak på grunn av den likefremme ting at Frankrike alltid har stillet sig anderledes til de norske krav og ønskemål her, enn England har gjort. Men en meget vesentlig rolle vil i så henseende spille den note hvormed forslaget blir oversendt til England, eventuelt - hvis det finnes helt påkrevet - til Frankrike og til Tyskland. Jeg minner om at da Frankrike i sin tid protesterte mot de resolusjonslinjer som var trukket op utenfor Mørekysten i 1869, endte den lange noteveksel og drøftelsene med at den franske regjering avgav den uttalelse at skjønt den ikke kunde anerkjenne som prinsipp de lange grunnlinjer som Norge hadde trukket, fant den franske regjering, som et uttrykk for sin forståelse og sympati for den vanskelig stillede norske fiskerbefolkning, ikke å ville protestere mot de linjer som var trukket op. Man kan kalle det en ridderlighet, eller man kan si at Frankrike ikke hadde så store økonomiske interesser som England, men det har iallfall aldri fra engelsk side vært uttalt noget lignende. Jeg går ut fra, efter de drøftelser som

har vært ført i komiteen, at utenriksministeren og departementet bearbejder det som blir fremlagt for England, slik at det fremtrer i den fullkomnest mulige form, og jeg er selvsagt enig i at skal man ha håp om å få England i tale her, må det fra norsk side vises en villighet til innrømmelser. Vi ber om noget som ligger utenfor vanlig rettspraksis, beskyttelse av visse gyteområder som vi anser for meget viktig. Vi kan ikke godt be om det uten å erklære vår redbonhet til å innrømme den annen part noget av det den annen part måtte ønske. Men jeg vil se det med betenkelighet om man allerede i det utkast man overleverer, peker like overfor den annen makt på et bestemt norsk havområde man vil åpne, da jeg har en frykt for at det område derved for godt vil være prisgitt. Jeg mener det vil være riktig at man sier at man er villig til å drøfte innrømmelser, men at man ikke sier akkurat på det punkt der. Men også der vil den form Utenriksdepartementet gir det, kunne være bestemmende. Vi vet hvor farlig det er overhodet å peke på noget man eventuelt vil gi fra sig, når man underhandler med England, så jeg vilde nødig at vi skulde utlevere dette i første omgang. Den mann står svakt som sier til en voldsman at jeg vil forsvare mine eiendeler med liv og blod, men hvis du endelig må stjele noget fra mig, så foretrekker jeg at du tar den kisten der. Jeg tror at den kisten da vil bli nokså utsatt.

Jeg kan ikke skjønne det er nogen annen vei å gå i dette øieblikk, hvis man vil undgå et brudd, enn den utenriksministeren her har pekt på og ber om å få bemyndigelse til å gå. Om den fører frem, det tør jeg ikke ha nogen mening om i dette øieblikk, men jeg mener at slik som saken er lagt an, er det den naturlige vei for oss å følge efter alle de drøftelser som har vært ført. Og jeg skulde ønske at vi ved å gå denne vei måtte kunne komme i tale med den annen part og se å komme fremover. Jeg tror at vi i mange henseender står sterkere enn man her i sin almindelighet er helt på det rene med. England har jo været nødt til å akseptere en skotsk fiskerilov som freder området 11 mil utenfor Skottlands kyst og praktisk sikrer landets fiskere hele dette. Engelske parlamentskommisjoner har gjort det utvilsomt at tilbakegangen i folketallet i Nord-Skottland og på øene er en følge av at trålerfisket har ødelagt fiskebestanden. Legger vi alle ting rett frem, tror jeg, hvis vi får den annen part i tale, at det vil være mulig å opnå noget som er mere tilfredsstillende enn den midlertidighet vi idag lever under.

Laberg: Jeg er helt enig med hr. Hambro i at det er sårt for oss å vite at vi kanskje skal være nødt til å skille oss med Lopphavet. Lopphavet har jo hatt sin betydning for Norge. Vi skal huske på at når fisken kommer sigende op under kysten, så siger den sydover for å søke til Lofoten, det har erfaringen vist. Men det er en ting som mangler her. Det er jo så at vi vil ha mest mulig, men hvad vi kan få, vet vi enda ikke. Men nu har trålerne begynt først utenfor Senja, senere utenfor Andenes og nu i Vesterålen. Jeg vil rette en henstilling til Regjeringen, når den nu skal forhandle, om ikke bare å medta dette område utenfor Vesterålen, hvor det nu skal fredes, men til og med Hellivær på vestsiden av Røst. Det har vist sig at trålerne har flyttet vestover og vestover, og nu før påske var

de helt utenfor Hellivær, og der fikk de den meste fisken, og der er gyteplass der også. Hva vi kan opnå, vet vi selvfølgelig ikke idag, men jeg vil be utenriksministeren, når han nu forhandler med England, å være opmerksom på at det er like gode gytebanker utenfor Lofoten og utenfor Røst og Værø som utenfor Andenes og Vesterålen og Senja. Men det er jo en selvfølge at fisken kommer senere der vest, den kommer først under kysten langs nord og siger mot vest. Så jeg vil enda engang be utenriksministeren å prøve om det lar sig gjøre ikke å sette en så bestemt linje, for det er fiskebanker hele veien, og fisken gyter på alle disse bankene. Trålerne tar den op utenfor Senja og Andenes, men den blir i like stor utstrekning opfisket utenfor Vesterålen og Røst, før den kommer så langt som til Lofoten.

Lykke: Det vi har for oss her idag, er et spørsmål av overmåte alvorlig natur, og alt avhenger av den smidighet hvormed utenriksetaten her optrer. Jeg kjenner til fra mitt opphold i England under forhandlingene at de trålerinteressene var overmåte mektige. De truet på et tidspunkt med å stoppe helt de norsk-britiske forhandlinger, fordi de har talsmenn i parlamentet og i regjeringen. Vi vet at vi står overfor en maktgruppe, men det vet vi også at det har vært et meget gammelt norsk ønske, og jeg tror ikke at det bare har vært norsk, men jeg tror at også de andre som har fiskeriinteresser i Nordhavet er enig i at kunde man komme til en ordning hvorved fiskebankene blev fredet, så vilde det være en meget ønskelig ordning. Det har jeg også hørt si fra engelsk side. Når det nu er spørsmål om å ta dette spørsmål om fredningen op på denne basis, så er jeg litt engstelig, og det er jeg av den grunn at der foreligger et britisk forslag som formodentlig ikke er akseptabelt når det gjelder selve linjene for fiskegrensen. Det forslag foreligger, og det er mulig at det kan kombineres med en fredning av bankene. Derimot er jeg litt bange for at vi vil komme til å stå nokså svakt hvis vi vil oprettholde de i og for sig meget berettigede krav om de lange linjer som vi har trukket op ved kongelig resolusjon, og samtidig gå til underhandling om fredning av de verdifulle banker, og vi vil ikke bare stå svakt i og for sig, men det er neppe opnåelig. Så sier man at man til gjengjeld skal gi adgang til fiske i Lopp havet. Da vilde det være bedre for oss å slakke litt på disse linjer der hvor det kunde passe. Det er ihvertfall noget ganske annet å åpne et ubestridt norsk område for fremmede trålere enn å slakke litt på disse linjer for å opnå en fredning av de store banker, hvis det lar sig ordne. Hr. Hambro nevnte meget riktig at de hadde måttet finne sig i en skotsk lov, men Skottland er jo dog en del av United Kingdom, og hvad de har måttet gjøre overfor Skottland, er det jo ikke så sikkert de vil gjøre overfor andre. Men la opp håpe det beste. Det var bare dette spørsmålet jeg vilde bringe frem: Er det mere honorabelt for Norge å si at til gjengjeld for at vi opnår et stort gode, skal dere få komme inn på Lopp havet, enn om vi tar op til ny overveielse de linjer som vi har trukket op, og som Stortinget står bak Regjeringen om, hvis vi på den måte kan opnå det beste? Så meget er avhengig av hvordan denne sak tas. Det er klart at man kan ikke ignorere det engelske forslag som

kom. Det vil selvsagt også utenriksministeren forstå, og han vil selvsagt gi sin note en form som ihvertfall er akseptabel som mellempolkelig korrespondanse. Jeg vil ikke stemme mot dette forslag, siden nu komiteen har gått inn for at man skal gå til forhandlinger og bruke dette som et grunnlag, men jeg vil be om at man tar under overveielse det spørsmål: Hvad skal man kompensere med? For uten kompensasjon kommer man ingen vei. Og jeg vil nevne en ting til, en meget stor fare her. Jeg tror ikke at det er en dag uten at det kommer krav til utenriksdepartementet om at det skal forsøke å få øket den norske fiskekvote på England. Den er nu på 12 000 tonn, fordi det var tre for oss nokså uheldige år som dannet grunnlaget for beregningen. Denne fiskekvote vet engelskmennene at vi gjerne vil ha forhøiet, og jeg håper at det også er i engelskmennenes egen interesse at den kan økes noget. Det er også en ting som gjør at man skal fare varsomt frem her. Man skal være bestemt, men man skal fare varsomt. Jeg vil som sagt ikke stemme mot innstillingen, men så inntrengende som jeg kan, vil jeg henstille til utenriksministeren at han avfatter denne note som han skal ledsage sitt svar med, på en overmåte forsiktig måte.

Hambro: Det er neppe noget helt adekvat uttrykk å si at "komiteen er gått inn for" denne fremgangsmåte. Det faktiske forhold er at utenriksministeren, som tingets medlemmer vil vite, ifjor da England ikke fremkom med det utkast til konvensjon som England stadig hadde stillet i utsikt, tilslutt på en anmodning fra den britiske utenriksminister erklærte sig rede til å forsøke å fremlegge fra norsk side et slikt utkast til konvensjon. Det er altså ikke et påfunn fra komiteen eller et initiativ fra komiteen, det er et ønske fra engelsk side som Norges utenriksminister stillet sig imøtekomende til, et ønske som jeg tror jeg tør si ikke umiddelbart deltes av komiteen. Komiteen har vært fullt rede til å følge utenriksministeren her og har ikke villet nekte han adgangen til å fremme det han hadde lovet den annen part. Men jeg vil også nevne, delvis foranlediget ved bemerkninger fra hr. Laberg, at utviklingen rundt om i verden idag ikke går i retning av innskrenkninger av kyststatenes rettigheter, men den går i stikk motsatt retning. Ifjor utvidet Frankrike fiskerigrensene for alle sine besiddelser i Østen til 20 000 meter, altså en meget betydelig utvidelse fra de 3 mil de før hadde stillet som grense. I De Forenede Staters senat i forrige måned reiste senatoren fra staten Washington krav om at Kanada og De Forenede Stater i fellesskap skulde opta et arbeide for å få hele kystbanken utenfor Alaska og Amerikas nord-vestkyst erklært for kystbefolkningens enebesiddelse - med en skarp brodd rettet mot det norske påståtte rovfiske på disse banker - idet senatoren uttalte at den meget store norsk-engelske ekspedisjon med damperen "Thorland" driver et, jeg tror man må ha lov til å si, intenst rovfiske efter kveite nettop utenfor der. - Og det blev videre uttalt i senatet, at den friksjon som blev voldt av utenlandske fiskere her, var den største krigsfare som De Forenede Stater hadde stått overfor i manns minde. Så hårdt tok de det, og med støtte av senatorer fra andre kyststater uttalte hovedtaleren, senatoren fra Washington, at de måtte kreve at De Forenede Stater og Kanada avgir en felles erklæring om at

kystbankene i det nordre Pacific-havet skal bli erklært som et areal hvor bare De Forenede Stater og Kanada har adgang til å fiske, da deres befolkning har levet av dette gjennom slektledd. Og videre at der måtte søkes opnådd en internasjonal overenskomst mellom alle Stillehavsmakter om å erklære kystbankene for kystbefolkningens fiskegrunn. Det er to typiske vidnesbyrd om hvor sterkt man føler dette rundt om og i hvilken retning bestrebelsene går. Jeg tror ikke vi skal nære noen så overdreven engstelse som den hr. Lykke ga uttrykk for. Ganske visst er det så at trålerorganisasjoner i Hull og Grimsby har meget pågående representanter i parlamentet og også har en mann i regjeringen. Men fiskerinteressene i Skottland og Irland har også sine representanter. Det er kommet takkeadresser til Norge fra fiskeorganisasjoner i Skottland og på Shetlandsøene for de skritt Norge har gjort til vern for sin fiskeribefolknings interesser; de store fiskerforeninger der har hatt møter og har sendt skrivelser gjennom den norske legasjon til Norge, hvori de uttaler sin fulle sympati med det vi har gjort. Så jeg tror nok man kan mobilisere interesser på begge sider, og der er intet for Norge å opnå ved nogen sådan fremgangsmåte som den hr. Lykke vil antyde. Men - som jeg allerede ga uttrykk for første gang - jeg er enig med ham i at det er ikke smakelig med engang å si at vi er villig til å ofre Lopp havet. Det vi kan si, er at vi er villig til å drøfte visse innrømmelser. Det er ikke fra engelsk side mig bekjent ytret noget spesielt ønske om å kunne tråle nettop på Lopp havet. Men de har ytret meget bestemt ønske om - for å bevare formen fra engelsk side - på ett eller flere punkter å kunne komme innenfor de linjer som har vært kunngjort fra norsk side, sådan at den engelske regjering kan si at den ikke in blanco har anerkjent de lange grunnlinjer og det norske krav på sjøgrense. Men jeg tror at alene gjennom samtaler med England ved en delegasjon opnevnt av den ene eller annen art, vil man kunne få tingene helt klarlagt. Jeg mener at begivenhetene har demonstrert det som her må være norsk politikk: Det er ikke å gi sig, men å holde ut!

Alvær: Jeg vil ikke komme inn på det spørsmål hvorvidt det er utsikt til å få dette forslag vedtatt eller ei, det overlater jeg til Utenriksdepartementet. Jeg er enig i de uttalelser som var fremholdt av utenriksministeren. Forslaget er jo fremlagt efter anmodning fra England, og konvensjonen bygger i grunnen på to ting som er meget viktige for oss som fiskerinasjon. Det første er det å søke gjennom denne begrensning å bevare fiskebestanden. Det bør selvfølgelig alle fiskerinasjoner og da spesielt vi og England, som har de største interesser, være enige om, at det er et viktig formål og et internasjonalt gavnlig formål at man ved internasjonal avtale søker å forebygge at skreibestanden i Nordishavet ikke blir for sterkt beskattet. Det neste som konvensjonen bygger på, er ordningen på havet mellom de forskjellige redskaper - også mellom norske fiskere innbyrdes. Dette med merking av redskaper med nattlys og flag om dagen det er ting vi har savnet regler for i det åpne hav, og det er nu fra fiskeriorganisasjoner i Nord-Norge fremsatt krav om at man må søke dette gjennomført hurtigst mulig, og det vil da føre til,

som i Nordsjøkonvensjonen bestemt, et opsyn på havet. Når det er talt om her den fare som ligger i å slippe trålere inn på Lopphavet, så må man huske på at det var uttrykkelig nevnt for komiteen at fra engelsk side måtte betingelsen for at de overhovedet kunde være med på noget, være at de fikk adgang til å fiske innenfor de grensene på enkelte steder av kysten, og som da de norske myndigheter selv kunde velge. Komiteen kom til det resultat at det område hvor vi lettest kunde slippe dem inn på, var en del av Lopphavet. Og hvis representantene har interesse av å se på kartet, så vil de kunne overbevise sig om at der er i grunnen ikke nogen fare tilstede fra norsk fiskerisynspunkt om Norge går til denne innrømmelse. Med hensyn til hr. Laberg som nevnte at man skulde søke å utvide området for lukkede felter, så vil jeg si at den beste løsning var om man kunde få lukket så å si hele kysten, men det har vi vel ikke noen utsikt til å få gjennomført, og derfor er det vel ikke nødvendig å søke å arbeide videre på den vei. Kan vi få disse områder som komiteen her har foreslått og som konvensjonen bygger på, fredet for tråling for vintermånedene når skreien siger op på land, så vil det være en så stor fordel for det norske kystfiske og for å søke å bevare fiskebestanden i fremtiden, at det er verd å ofre den del av Lopphavet som komiteen har gitt anvisning på her, til fordel for det vi derved opnår.

Joh. Ludw. Mowinckel: Denne diskusjonen har utviklet sig på en for mig noget overraskende måte. Jeg er nu ikke lenger klar over om det er det konvensjonsutkast som vi har drøftet og behandlet i komiteen, som skal oversendes den britiske regjering, eller det er en note, som i høflige former og ikke på nogen måte i ultimatus form gir uttrykk for at vi er villig til forhandlinger, samtidig som vi i den note nevner at vi synes et forhandlingsgrunnlag kan være fredning av de banker der her er tale om. Om kompensasjonen nevner vi bare i sin almindelighet at vi er villige til å gå med på kompensasjon, men vi spesifiserer intet. Hvis dette er meningen, er det noget ganske annet enn det vi har drøftet i komiteen. Jeg har særlig fra formannens side idag fått en sterk følelse av at det er det han mener, for jeg kan ikke forstå hvordan man skal kunne oversende forslaget som et konvensjonsutkast uten samtidig i konvensjonsutkastet å ta med det som man vil gi som kompensasjon. Det er i det hele tatt noget vist forstemmende å høre hvorledes denne sak nu dekkes over. Jeg har sett det slik, og jeg har fra utenriksministerens side ikke fått det dementert, at nu skal der oversendes som den norske regjering forslag et konvensjonsutkast, og det konvensjonsutkast skal gå ut på at disse store banker skal fredes i de tre første måneder av året. Til gjengjeld skal Storbritannia og de makter som går med på konvensjonen, få rett til å fiske i Lopphavet. Det trodde jeg var det positive forslag. Like overfor dette forslag har jeg sagt at jeg kan ikke være med, fordi jeg mener at vi på forhånd må kunne si oss selv at et slikt forslag vil vekke - for å bruke et mildt uttrykk - forbauselse i de store land som er interessert i å drive trålfiske i Nordsjøen. Man må huske på at disse banker det her gjelder, dessværre ikke er våre banker. Det er banker på det åpne hav. På det åpne hav vil vi altså

foreslå for Storbritannia og Tyskland at de skal innstille det Nordsjøfiske, som for dem er det aller viktigste, akkurat i de måneder hvor det også er det viktigste for dem. Til gjengjeld lover vi dem et fiske på Lopphavet, som etter hvad vi nu hører fra en av forslagsstillerne selv, er av svært liten interesse, av svært liten betydning. Jeg mener dette er en fremgangsmåte som hverken er klok eller riktig. Hvis vi hadde sagt, at vi finner disse to banker av sån betydning at vi heller ikke selv vil fiske på disse banker i denne tid, så kunde det latt sig høre, men jeg har ikke forstått det slik at fisket her skal stoppes for noget som helst norsk fiskeredskap av lovlig art; men disse fremmede makter altså, som driver dette storfiske og som der driver det i den grad at det de har opnådd på disse banker, kan svare til vårt eget skreifiske, vil vi kreve skal stoppe sitt fiske. Vi kunde nesten like gjerne kreve av disse makter at de skal lage en lov som forbyr trålfiske, i likhet med det vi ønsker å lage. Det er dette jeg mener er en gal fremgangsmåte. - Nu blev det sagt at dette med Lopphavet svarer igrunnen til et britisk ønskemål, idet Storbritannia, som ordføreren sa, hadde sagt at hvis det kunde slippe innenfor de av oss fastsatte grenser, vilde det være villig til å gå med på fredning av bankene. Det er for mig en ganske ny og ukjent opplysning. Jeg har ikke hørt den før. Det Storbritannia sa ifjor, var det, at det vilde være villig til å anerkjenne vår 4-milsgrense efter lange linjer - dog ikke efter våre egne lange linjer - hvis det til gjengjeld fikk lov å fiske innenfor vår grense på visse punkter, og det var for at deres prinsipp om 3- milsgrensen ikke helt skulde forlates. Der tales som om dette nye britiske forslag er helt uakseptabelt. Det tror jeg også det er. Men vilde det ikke da være rimelig og naturlig at vi, før vi nu kommer med et forslag, dog blev gjort bekjent med det britiske forslag? Var det ikke naturlig om utenrikskomiteen, som behandler disse ting, dog fikk se på det britiske forslag som vi har fått, så den kunde avgjøre om det var uakseptabelt? Vi har fått det kortelig referert, muntlig oplest av utenriksministeren, men vi har ikke fått anledning til å se det. Stortingets medlemmer kjenner ikke det ringeste til det. Derimot vet vi, at ifjor i januar måned kom der fra den britiske regjering et forslag, eller som utenriksministeren betegnet det, et forhandlingsgrunnlag, og det forhandlingsgrunnlag gikk ut på at Storbritannia vilde foreslå at rikerne blev enige om en trålergrense. Det skulde kun karakteriseres som en trålergrense. Begge land skulde forbeholde sig sin egen opfatning med hensyn til territorialgrensen. Denne trålergrense var Storbritannia villig til å legge efter de lange grunnlinjer av 1924, men ikke efter de nye grunnlinjer. Til gjengjeld vilde det ha disse undtagelser innenfor grensen, som skulde markere at det ikke helt hadde opgitt 3-milsgrensen. Men - nu kommer det merkelige - det sa, at vi selv kunde få velge de punkter innenfor grensen, som sjenerte oss minst i fiskerimessig henseende. Dette forhandlingsgrunnlag, som utenriksministeren selv kalte det, blev av ham ifjor karakterisert slik: "Men eg må leggja attåt at her i sanning var noko som ein kunde kalla tilbod frå britisk side; for med desse raude linone var ikkje berre meint grunnlinene, dei som og blir kalla "dei Iversenske linene"; men

dessutan var meint dei linone som gjekk 4 kvartmil utanfor dei, so det var då på ein måte soleis at England vilde byggja seg for det norske prinsippet um firemilsgrense." Imidlertid fant utenriksministeren og Stortinget med ham, at det britiske forslag eller forhandlingstilbud ifjor burde avvises. Jeg var av en ganske annen mening, og jeg fremsatte følgende forslag: "Under henvisning til den kongelige resolusjon anmodes regjeringen om i anledning av det britiske forhandlingstilbud å understreke muligheten av gjennom venskapelige forhandlinger å komme til en overenskomst med Storbritannia om en særskilt 4-mils trålergrense for Nord-Norge i forbindelse med en avtale om forholdet mellom tråler- og linefisket på de store fiskerbanker utenfor territorialgrensen." Jeg sa at hensikten med dette forslag, var å komme til forhandling med Storbritannia. Utenriksministeren sa dengang, at han måtte avvise det britiske forslag, fordi det ikke inneholdt noget om bankene utenfor territorialgrensen, og den britiske minister hadde uttrykkelig sagt, at de ønsket ikke på det tidspunkt å forhandle om forholdene utenfor territorialgrensen. Til det sa jeg: Vi skal gjøre et kontraforsøk, vi skal si at vi aksepterer tanken om en trålergrense, men vi skal søke å få den trålergrense lagt overensstemmende med de av oss i den kongelige resolusjon av juli 1935 fastsatte grenser, og samtidig skal vi si, at vi ønsker å forhandle om de store banker utenfor. Imidlertid blev altså det britiske forslag avvist, og det var da at Storbritannia sa til Norge: Ja, da får dere selv komme med et forslag, og så lovet utenriksministeren at et sådant forslag skulde komme, og han antok, sa han til den britiske minister, at det kunde foreligge allerede i mai måned ifjor. Det lyktes imidlertid ikke. Måned efter måned gikk, og det lyktes ikke utenriksministeren å fremkomme med noget forslag. Så i februar måned i år sa Storbritannia: Vel, dere har ikke kommet med noget forslag, nu kommer vi med et forslag. Såvidt jeg forstår, er det forslag ugunstigere enn det forhandlingstilbud som England kom med ifjor - det er nemlig gått her som det gikk med de Sibyllinske bøker, at de blir ikke bedre, men de blir dårligere efterhvert som tiden går. Men så kom altså Storbritannia med et forslag i februar måned, og det er altså det forslag som vi ikke skal se på, vi blir ikke gjort bekjent med det engang, men vi skal uten hensyn til det forslag fremkomme med et forslag som det sier sig selv er praktisk umulig. Er det et resonnement som utenriksministeren kommer med her idag, hvor han sier: Ja, Storbritannia har sendt oss et forslag som det måtte vite var uakseptabelt, altså må vi kunne sende et forslag til Storbritannia som vi vet er uakseptabelt? Tror man det er på den måte, at man kommer til nærmere forhandling om dette store og viktige spørsmål? Vel, Storbritannias forslag er uakseptabelt, det blev sagt ifjor også, men ut fra det britiske syn på disse spørsmål må man med utenriksministeren si, at det var et merkelig forslag - det var et forslag som i stor utstrekning gikk inn på vår opfatning av disse spørsmål. Men hvad gjør vi? Vi forlanger at Storbritannia skal vedta regler for banker, som vi ikke har noget herredømme over, vedta forholdsregler med hensyn til de banker, som vi vet på forhånd at Storbritannia ikke vil kunne vedta. Og på dette tror man at man skal kunne komme til forhandling? Jeg mener, at dette er en

så rivende gal forhandlingspolitikk som man overhodet kan tenke sig muligheten av. Hvis det derimot er den politikk som skal følges som formannen idag fremstilte på sin sedvanlige elskverdige, elastiske, bøielige og vinnende gumminåte, at det ikke skal være et ultimatum, det skal bare være et grunnlag for å få vennskapelige forhandlinger istand - ja, da stiller saken sig anderledes, men jeg tror det vilde være ønskelig om formannen var med og utarbeidet denne gumminote som han har antydnet - da blev det kanskje slik at vi ikke stoppet op. Men skal det følges, som det i komiteen er sagt skal følges, så stopper dette uvegerlig op. Og hvad blir så det næste skritt? Det blir, at vi for å få orden på vår sjøgrense må gå til Haag, og jeg har den hele tid sagt, at jeg er livende redd for å komme til Haag med den grense vi vedtok i 1935.

Moseid: Jeg tør ikke ha nogen mening om, hvorledes dette forsøk har utsikter til å føre frem eller ikke, men jeg var enig i hvad hr. Lykke uttalte, at dette er et meget alvorlig og meget viktig og vanskelig spørsmål. Der falt en uttalelse fra hr. Lykke og en uttalelse fra hr. Mowinckel, som gjorde at jeg tok ordet. Jeg mener nemlig, at man gjør vanskelighetene større for vår utenriksledelse i denne sak, hvis man antyder muligheten av, at vi fra norsk side kan fravike det grunnlag som statsmyndighetene har lagt med hensyn til grunnlinjene for norsk sjøterritorium. Jeg tror overhodet ikke det spørsmål bør reises. Vår utenriksledelse må ha rett til å gå ut fra, at Stortinget samlet står bak utenriksledelsen, når det hevdes det standpunkt som statsmyndighetene her er blitt enig om. Jeg tror absolutt ikke man gjør vanskelighetene mindre ved å reise spørsmålet om, hvorvidt det her kan by sig muligheter for kompensasjon. Jeg tror også det er nødvendig å få dette så klart frem som overhodet mulig i det utkast som eventuelt skal legges frem for en fremmed makt. Det uttales i professor Castbergs promemoria blandt annet: "Jeg tror at det i tilfelle vil være absolutt nødvendig på en eller annen måte å få gitt uttrykk for at det ikke er meningen å gi overenskomstens reguleringsbestemmelser (herunder reglene om opsyn) anvendelse på annet enn det åpne hav." - Jeg har underhånden forespurt hos utenriksministeren, og han har uttalt at det vil kunne formuleres klarere uttalelser her, og at det er utenriksministerens mening at de skal bli så klare at det overhodet ikke kan være tvil på det punkt.

Statsråd Koht: Um hr. Mowinckel tykte at ordskiftet her hadde gått i ei lei som ikkje han hadde venta, so må eg vedgå at det siste utbrotet frå hans side kom noko paff på meg. Eg trudde vi kunde ha dryft desse spursmåla noko meir roleg, og då vilde ikkje hr. Mowinckel m.a. ha kome til å citera so reint gale det som han citerte etter meg. Eg har ikkje sagt at når dei frå Storbritannia kom til oss med eit uakceptabelt framlegg, har vel vi rett til å koma med eit til dei. Eg har tvertimot sagt at det vilde vera ei fylgje av dei resonnementer som hr. Mowinckel førde i denne sak. Men eg har freista greia ut at etter mitt skyn er det framlegget som det her er tale um, eit framlegg som er vel brukande til grunnlag for forhandlingar, og som i viktige stykke møter britiske

interessor - britiske interessor som her er dei same som dei norske, den interessa at vi skal verna um fiskemengda i havet. Det er ei interesse som har vore umtala frå britisk side og i desse forhandlingane, det er soleis ikkje noko som er ukjent for Storbritannia. Og det framlegget som det her er tale um, det har vel eg og sagt so tydeleg som det i det heile kann bli sagt, ikkje er eit ultimatum, ikkje eit krav, men eit framlegg, og eg vågar jamvel kalla det for eit tilbod frå norsk side. Det svarar for so vidt mykje til det som hr. Mowinckel gjorde framlegg um i januar i fjor, at vi skulde få forhandlingar med England um ei bankfreding, at det skulde vera eit grunnlag for forhandlingane, og det er det vi kjem med no på nytt fra norsk side. Med umsyn til det som var fyre i januar i fjor, so citerte hr. Mowinckel noko av det som eg hadde sagt um det framlegget, men han kunde vel kanskje ha citert alt, for eg har ikkje rost det framlegget so svært mykje, um eg har sagt at ein på ein måte kann kalla det eit tilbod eller eit kompromiss. Det gjekk då noko tilbake frå eit eldre engelsk standpunkt, og den rosen kunde ein då gjeva det. Men dermed er det ikkje sagt det minste um at det på nokon måte skulde kunna vera godt nok for Noreg - at vi kunde vera med på det. Og eg får vel kanskje dessutan lov til å minna um, for det fyrste at dette forhandlingsgrunnlaget frå britisk side kom frå den britiske sendemannen i Oslo med det serskilte tillegget, at han kom med det på sitt eige ansvar, det var ikkje enno på vegner av den britiske regjering. Og for det andre må eg minna um at dette vart avvist av Stortinget i januar ifjor, so dette at vi soleis skal gå tilbake på våre standpunkt det kann no vel i grunnen ingen krevja. Difor var eg serskilt undren over at hr. Lykke no vilde taka upp slik ein tanke som han hadde, at vi skulde gå tilbake no frå det som Stortinget vedtok sumaren 1935, og gå tilbake - måtte det vel vera - til det som hr. Mowinckel kalla dei lange grunnlinone frå 1934. Desse lange grunnlinone frå 1924 har aldri vore offisielle linor, godkjende frå norsk side. Hr. Mowinckel sjølv har som utanriksminister protestert mot det britiske påstandet um at desse linone på nokon måte skulde vera godkjende av Noreg eller gjelda for Noreg. Etter det vedtaket som Stortinget har gjort, kann eg ikkje sjå at det kann vera mogleg for ein norsk utanriksminister å gå tilbake på dette; då måtte han ha eit serskilt vedtak av Stortinget i ryggen, at Stortinget vilde gjeva upp sine vedtak frå fyrr.

Det fredingsframlegget som det er tale um her frå norsk side, det er ikkje so einsidig som hr. Mowinckel no vil skildra det for oss. Det er eit ynske um freding mot trålfiske i visse månader av året, og det er ein tanke som slett ikkje er framand for engelskmennene. Det skulde då vera klårt nok av det som eg alt har nemnt fyrr idag, både um dryftingane i 1924 og det som gjekk fyre seg hausten 1935. Det kann henda at det ikkje blir forhandlingar med England, at England segjer nei, vi vil ikkje forhandla på dette grunnlaget. Vel, det er klårt at det kann henda. Men vi bryt ikkje forhandlingane, som vi vilde gjera um vi skulde taka standpunkt til det britiske framlegget frå i år; Vi bryt ikkje. Vil England bryta forhandlingane på det framlegget som vi kjem med no, so trur ikkje eg for min part at vi treng vera so livende redde for å koma til Haag-domstolen med denne saka, som hr. Mowinckel er. Eg har sopass mange

fråsegner frå britisk side, frå dei folk som just serskilt har arbeiddt med desse spursmåla, som går ut på at dei trur, at kjem vi til Haag, vil vi vinna i spursmålet um 4-milsgrensa, og det skulde vel vera ei vinning for oss um ein kunde sleppa all trette um det. Når det gjeld den måten som vi har gått fram på her frå norsk side, vel, so kann ein etter mitt skyn og med ikkje so liten rett klandra at det har gått seint med å få dette norske framlegget i stand, å få det endeleg fram. Eg har forklåra for den britiske sendemannen i Oslo koss det har seg, og han måtte vel kunna skyna dette, for det var just dei same grunnane som han har gjeve til meg når han skulde forklåra at det britiske framlegget let so lenge venta på seg. Den gongen i august månad 1935 då han kom til meg fyrste gongen og tala um desse spursmåla, sa han at det var just det han var so lei for med den kongelege resolusjonen um fiskegrensa, at dei hadde nett no ferdig i England eit framlegg dei vilde koma til oss med, um ein skipnad for heile trålfisket, og han trudde det skulde koma i neste månaden, i september skulde vi få det, og det vart lova soleis frå tid til tid, det vart lova den eine månaden, at det skulde koma den neste månaden; vi fekk jamvel melding i desember 1935 um at framlegget nu var ferdig og låg i Oslo, og vi fekk greie på kor mange paragrafar det var i det, men det vart ikkje gjeve oss. Stendig fekk vi då høyra, at når det gjekk so seint, var det for di det gjekk i so mange instansar i England; han nemnde jamvel ein gong at det var ikkje mindre enn 5 departementer i England som hadde med den saka å gjera. Den britiske sendemannen har difor, som sagt, vel kunna skyna, at når det skulde gå i fleire instansar her i Noreg, so kunde det koma til å gå noko seinare enn ein kunde venta frå fyrsten, eller som ein rekna med. Eg trur difor ikkje at dei på engelsk side skulde ha nokon grunn til å koma med noko slag lastord til oss um dette at framlegget kjem so seint, og den ting skal eg kunna lova, at det fylggebrevet som skal gå med dette konvensjonsuppsetet til den britiske sendemann, skal vera so pent og hyggeleg forma, so det ikkje på den måten skal vera nokon grunn til brot frå engelsk side.

Hambro: Når hr. Mowinckel uttaler sin overraskelse over den fremgangsmåte som nu her nevnes, er det mig litt uforståelig. I komiteens møte blev det jo nevnt, og det blev sterkt understreket, at det konvensjonsutkast skulde oversendes med en note, og utenriksministeren uttalte også at han mente at den noten burde formes så vennskapelig som mulig. Og i selve innstillingen fra komiteen står det at komiteen går ut fra at de enkelte paragrafer eller artikler i dette utkast vil bli nøie gjennomarbeidet i departementet. Det var bare et enkelt punkt som var under drøftelse i komiteen; det var hvorvidt man i selve konvensjonsutkastet skulde spesifisere dette området på Lophavet, eller om man skulde holde det mere almindelig. Men vi har i komiteflertallet ment, efter å ha gjort våre bemerkninger - møtet blev stenografert til bruk for administrasjonen - at det fikk i siste instans bli utenriksministeren som her hadde initiativet. Når hr. Mowinckel idag gir uttrykk for en stor anerkjennelse av min evne til å opptre gummiaktig, da tar jeg det virkelig, på bakgrunn av tidligere uttalelser fra hr. Mowinckel om dette forhold, som en

stor anerkjennelse. Jeg tror ikke at tingets medlemmer i sin almindelighet vil ha det inntrykk, at det som har karakterisert hverken den fungerende utenriksminister eller mig i disse forhold, har vært en utøilet elastisitet og en villighet til å optre gummiaktig. Hr. Mowinckel ønsket at jeg eventuelt skulde være med på å forme den note. Det tar jeg også som meget smigrende. Jeg er fullt villig til, hvis utenriksministeren ønsker det, å være med på å gjennomgå noten. Jeg har ingen frykt for å være med å ta noget ansvar for det.

Presidenten: Den reglementsmessige tid er på det nærmeste forløpet, men presidenten går ut fra at han har tingets bemyndigelse til å la forhandlingene fortsette inntil denne sak er ferdigbehandlet.

Lykke: Bare en kort bemerkning. Overfor hr. Moseid og den ærede utenriksminister vil jeg få lov til å si, at det som jeg talte om, var ikke noget forslag om at Stortinget skulde gå tilbake fra sin beslutning av 1935 og gå over til standpunktet fra 1924. Nei, hvad jeg sa, var dette, at jeg anså det som en så stor vinning hvis man kan få fredet disse bankene, at vi måtte gjøre hvad vi kunde for å opnå det, selvom vi derved måtte bøie av noget på de lange linjer som var vedtatt i 1935, - og det står jeg ved. Jeg tror det er lettere å gjøre det enn å gi adgang for fremmede trålere til LoppHAVET. Det er langt mere uverdigg for oss å gi adgang til LoppHAVET enn å bøie av litt på de linjene. Når den ærede utenriksminister snakket om Haag, og sa at han ikke var redd for å komme til Haag, og at han trodde vi iallfall skulde vinne når det gjelder 4-milsgrensen, så vil jeg si at det tror jeg også. Men er det 4-milsgrensen som er det som er absolutt det avgjørende punkt? Det vet jo utenriksministeren at det ikke er; Det er grunnlinjene som særlig er det avgjørende i striden om fiskerigrensen.

Presidenten: Hr. Mowinckel har ordet til en kort bemerkning.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil få beriktige en uttalelse av utenriksministeren, som jeg ikke godt synes kan stå uberiktiget. Utenriksministeren må huske feil fra andre samtaler med den britiske minister, når han mente, at det forhandlingstilbud som blev fremlagt ifjor, blev fremlagt bare som et personlig tilbud fra den britiske minister. Det heter i utenriksministerens redegjørelse ifjor, at "ministeren sa til meg, at no hadde han det endelege forhandlingstilbud frå regjeringa si, og det gjekk ut på" o.s.v. Altså det "endelege forhandlingstilbud fra regjeringen sin", og det står lenger nede at det er "den britiske regjering" som vilde gjøre det og det.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes mot 19 stemmer.

Referat:

Møte for lukkede dører, Stortinget 15. april 1937

Kgl. med. om beretning om Garantikassen for Sparebankers virksomhet i 1936.

Enst.: Sendes finans- og tollkomiteen.

Møtet hevet kl. 14.05.